

POVEČANJE DRUŽBENE NEENAKOSTI

“Več kot 1 milijarda ljudi še vedno živi v veliki revščini, kar je moralno nesprejemljivo glede na vire in tehnologije, ki jih imamo danes. Istočasno se zdi, da naraščanje blaginje v številnih državah spremljata vse večja neenakost in socialna izključenost. V teh okoliščinah je poglobljena misija Svetovne banke – svet brez revščine – tako aktualna, kot je bila nekoč. Zato je banka oblikovala ambiciozna, vendar dosegljiva cilja: spodbuditi mednarodna in nacionalna prizadevanja za odpravo skrajne revščine po vsem svetu v eni generaciji in promovirati »skupno blaginjo«, trajnostno povečanje blaginje v revnejših slojih družbe. Slednji cilj odraža dejstvo, da vse države stremijo k boljšemu življenjskemu standardu za vse svoje državljane, ne le za že privilegirane.”

SVETOVNA BANKA¹

“Zamisel, da bo injekcija kapitala v multinacionalke vodila nujno do dobre, trajnostne rasti, je bila v zadnjih 20 letih večkrat dokazano zmotna.”

LUIZ VIEIRA, KOORDINATOR BRETTON WOODS PROJECT, BRITANSKE NEVLADNE ORGANIZACIJE, KI SPREMLJA SVETOVNO BANKO; KOMENTAR NA POSOJILU SKORAJ MILIJARDE DOLARJEV JAVNIH BANK ZA »RAZVOJNE PROJEKTE« VERIGE LIDL²

Podatki, ki primerjajo države z enakomerno in neenakomerno porazdelitvijo dohodkov, kažejo, da se pri družbenih vprašanjih, kot so življenjska doba, pismenost, smrtnost novorojenčkov, stopnja samomorov, delež zapornikov, raven zaupanja ali duševne bolezni, države z enakomerno porazdelitvijo dohodkov obnesejo veliko bolje. Večja ko je družbena enakost v državi, bolj so rešeni družbeni problemi³. Študije kažejo tudi, da je gospodarski razvoj stabilnejši oz. traja dlje, če so dohodki v obdobju rasti v družbi porazdeljeni pravično⁴. Neenakost je pomembna: če postane prevelika, ogrozi ustanovljene norme in družbeno stabilnost.

Med večjimi mednarodnimi institucijami in razvojnimi bankami je enakost na vidno mesto postavila le Svetovna banka. Ostale finančne institucije se nanjo osredotočajo večinoma na področju enakosti spolov⁵. Svetovna banka je v letu 2013 sprejela nov parameter pri doseganju svojega cilja o končanju revščine na globalni ravni: promocija skupne blaginje (shared prosperity). Kot promocijo skupne blaginje v banki razumejo pospeševanje rasti dohodka v spodnjih 40 odstotkih prebivalstva v vsaki državi⁶. S tem parametrom želijo v banki zagotoviti podporo najbolj ranljivim skupinam prebivalstva, saj se pogosto dogaja, da posojila razvojnih bank dosegajo tiste, ki so že tako med najbogatejšimi.

Žal pa je Svetovna banka bolj izjema, ki potrjuje pravilo. Veliko drugih bank pod pojmom »enakost« razume kvečjemu enakost spolov, glede ostalega pa niso zelo izbrične. Tudi pri Svetovni banki je mogoče opaziti, da kljub svoji politiki enakosti ravna kot druge banke, ki pogosto financirajo »razvojne projekte« tistih, ki so ugodnih posojil javnih bank najmanj potrebni: mednarodna podjetja in milijarderji. Pred nedavnim smo iz časopisov izvedeli, da sta nemški diskont Lidl in njegova sestrška veriga Kaufland prejela nekaj manj kot milijardo dolarjev javnega razvojnega denarja preko Svetovne banke in EBRD. Obe verigi sta del podjetja Schwarz Group, ki je v lasti ene najbogatejših nemških družin⁷. Ne samo to, Lidl je znan po vodenju cenovnih vojn, ki pogosto dobavitelje potisnejo iz igre⁸, prekomernemu izkoriščanju delavcev⁹ in potiskanju delavcev v revščino in dolgove¹⁰.

PRIMER, KI ILLUSTRIRA PROBLEM¹¹

ZAKAJ JAVNA BANKA FINANCIRA MILIJARDERJE?

EBRD nima podobnih parametrov glede svojega financiranja kot Svetovna banka. Čeprav se promovira kot banka, ki spodbuja dobro upravljanje, in se izogiba financiranju politično vidnim posameznikom, je definicija EBRD o tem, kdo je primerna stranka, dokaj prožna. Če le malce pobrskamo, ugotovimo, da so lepo zveneči projekti, kot so UCLP Energy Efficiency Loan (Posojilo za energetske učinkovitost UCLP), Far Eastern Rail (Daljnovzhodna železnica) ali Global Ports Investments Plc (Investicije za globalna pristanišča), projekti ruskih oligarhov, ki se ponavadi skrivajo za finančnimi podjetji v davčnih oazah. Omenjeno posojilo UCLP, ki ga je EBRD odobrila v novembru 2013, je posojilo podjetju JSC za luko v Sankt Petersburgu. Podjetje je podružnica UCL Holding BV, katerega lastnik je Vladimir Lisin, po ocenah četrta najbogatejša oseba v Rusiji s trenutnim premoženjem okoli 14,2 milijard dolarjev. Za posojilo za Far Eastern Rail v višini 133 milijonov dolarjev, ki ga je EBRD odobrila decembra 2013, banka ne navaja podatka o lastniku projekta. Forbes navaja, da je bilo podjetje Far Eastern Rail Ltd. registrirano na Cipru novembru 2013 in da 92,2 % podjetja pripada podjetju Linea Ltd (Bermuda), 7,8 % pa podjetju Altmirco Enterprises Ltd. Lastnik podjetja Linea naj bi bil ruski milijarder Andrei Melnichenko, lastnik podjetja Altmirco pa njegov dolgoletni sodelavec Vladimir Rashevsky. Posojilo je EBRD odobrila na isti dan, ko je sprejela novo različico svoje politike o domicilu strank EBRD: po novi politiki je EBRD omejeno dajati posojila podjetjem, ki so registrirana v davčnih oazah. Global Ports Investments, ki je dobil posojilo v 2011, je prav tako lastništvo podjetij iz davčnih oaz (30,75 % si ga lasti podjetje Transportation Investments Holding Ltd (TIHL), ki ga vodijo milijarderji Nikita Mishin, Konstantin Nikolaev in Andrey

¹ http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/04/17/ending_extreme_poverty_and_promoting_shared_prosperity

² http://www.theguardian.com/business/2015/jul/02/lidl-1bn-public-development-funding-supermarket-world-bank-eastern-europe?CMP=share_btn_tw

³ https://www.ted.com/talks/richard_wilkinson/transcript?language=en

⁴ <http://positivemoney.org/wp-content/uploads/2013/10/Banking-Finance-and-Income-Inequality.pdf>

⁵ Pregled spletnih strani večjih bank.

⁶ <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/publication/inequality-in-focus-october-2013>

⁷ http://www.theguardian.com/business/2015/jul/02/lidl-1bn-public-development-funding-supermarket-world-bank-eastern-europe?CMP=share_btn_tw

⁸ <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/uk/supermarket-price-war-hitting-food-suppliers-and-farmers-31389025.html>

⁹ http://www.theguardian.com/business/2015/jul/02/lidl-1bn-public-development-funding-supermarket-world-bank-eastern-europe?CMP=share_btn_tw

¹⁰ <http://action.sumofus.org/a/lidl-living-wage-campaign/?akid=10270.1615494.BT65IW&rd=1&sub=fwd&t=1>

¹¹ <http://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/far-eastern-rail.html>, <http://bankwatch.org/sites/default/files/EBRD-stuck-in-market.pdf>

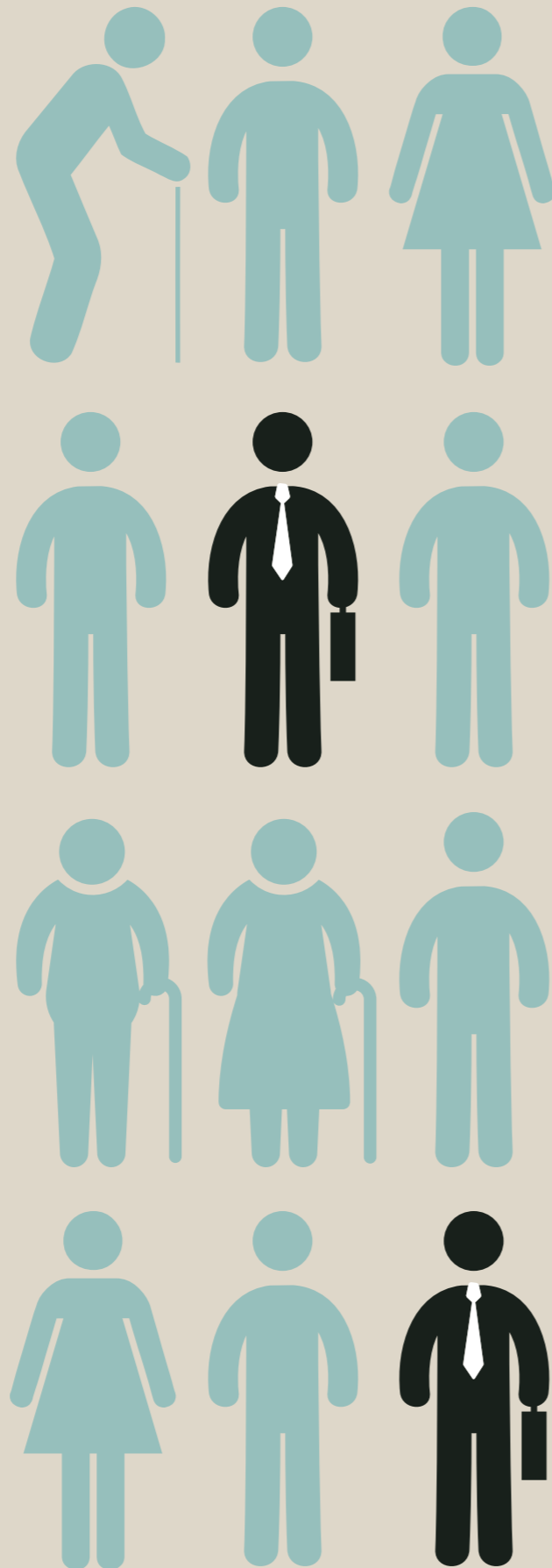
Filatov. Njihovo lastništvo se skriva v številnih podjetjih, med njimi tudi v Mirbay International z Bahamov.

Res je, da EBRD posoja tudi majhnim podjetjem in preko drugih bank omogoča tudi mikrofinanciranje, vendar zgoraj naštetih projekti in njim podobni še vedno postavljajo odločanje EBRD pod vprašaj. Vprašanje je, ali v opisanih primerih razvojna posojila EBRD res prinesejo dodano vrednost in ali so res potrebna. Pod vprašaj jih je moč postaviti tudi zato, ker se je v dveh primerih pojavil tudi sum korupcije pri vpletenih.

PRIPOROČILA¹²

Slovenija lahko opisani problem podpiranja neenakosti naslovi skozi naslednje korake:

- vzpostavitev metodologije za prepoznavanje marginaliziranih ali prikrajšanih skupin, kjer morajo kazalci meriti uresničevanje nujnih socialnih in ekonomskih potreb najbolj marginaliziranih populacij;
- kot cilj postaviti reševanje stiske najrevnejših dveh premoženjskih kvintilov v vsaki državi ter kot poseben cilj zmanjševanje dohodkovne neenakosti znotraj držav s poudarkom na zmanjševanju razlik med najbogatejšimi in najrevnejšimi kvintili (20:20) ali med najvišjim in med spodnjima dvema kvintiloma (10:40);
- od finančnih institucij je treba zahtevati, da razvijejo kazalce oz. mere za vplive projektov na življenje ljudi in podprejo samo tiste projekte, ki imajo jasne izboljšave za življenje vseh oz. vsaj večine ljudi in okolje; projektov, ki ne doprinesejo k boljšemu življenju za večino ljudi, ne bi smeli financirati iz javnega denarja;
- treba se je zavezati k nediskriminaciji in dejanski enakosti ter odpraviti vse oblike diskriminacije in neenakosti v vseh dejavnostih razvojnih in finančnih institucij, obenem pa zahtevati sistematično oceno okolja za diskriminacijo in marginalizacijo pri analizi tveganja ter učinkov predlaganih projektov ali programov, vključno z ovirami za doseganje enakosti;
- tudi na svojem dvorišču odpreti širšo družbeno razpravo o vprašanih dohodkovni neenakosti ter prerazporeditve v družbi, kjer se je treba pogovarjati o ukrepih, kot so zakonske omejitve glede akumulacije prihodkov in kapitala, progresivni davki na dohodek, mednarodni sporazumi o davku od dohodkov pravnih oseb in davčnih oazah, širitev socialnih storitev (zdravje, izobrazba in zaščita dohodka).

¹² Viri: <https://www.hrw.org/news/2013/01/11/discrimination-inequality-and-poverty-human-rights-perspective>, <http://positivemoney.org/wp-content/uploads/2013/10/Banking-Finance-and-Income-Inequality.pdf>